

Zaključci 2. Međunarodnog energetskeg foruma EU-Euroazija

Na Forumu su sudjelovali predstavnici/e država, nacionalnih i lokalnih vlasti RH, stranih i domaćih tvrtki i udruženja te akademske zajednice. Program s imenima sudionika/ca nalazi se na poveznici interef.eu/program-foruma, a sve druge informacije su na stranicama interef.eu.

- ❖ Dijalog je ključan u rješavanju policentrične paradigme 21. stoljeća jer Zapad i Istok kao rivali sudjeluju u globalnoj utakmici vođenoj izazovom energetske sigurnosti. Razlog tome su dva energetska paradoksa: 1. suvremena civilizacija za svoj napredak treba sve više i više energije dok s druge strane postoji ograničenost rezervi energenata i 2. gospodarsku, političku i vojnu moć posjeduju „oni“ koji nemaju rezerve energenata, dok „oni drugi“ koji posjeduju energente žele tu moć ograničiti. Kako bi se premostili rizici u opskrbi energentima, globalni igrači sa Zapada i Istoka upravljaju energetske sustavima usredotočenošću na opskrbu energijom iz različitih izvora. Potraga za različitim izvorima stvorila je krug napetosti, pritiska i sukoba u globalnoj utakmici. Danas glavnu ulogu u osiguranju opskrbe ima energent prirodnog plina, a sama suština osiguranja opskrbe definirana je energetske politikama svake države. Uz ukapljeni prirodni plin, sve veću važnost imat će hidrokarbonska energija i obnovljivi izvori energije.
- ❖ Za sada je u Euroazijskoj uniji pet država i, prema ruske najavama, pridružit će ih se još pet. Azerbajdžan neće biti u Euroazijskoj uniji, ali su partneri Rusije. Područje Euroazije bogato je plinom i naftom. Turkmenistan, Iran i Rusija kao zemlje bogate plinom te Kazahstan i Azerbajdžan kao zemlje bogate naftom – ključne su za opskrbu zemalja južnog energetskeg koridora. Valja naglasiti veliki diplomatski uspjeh na kojem se radilo dvadeset

godina, potpisom Konvencije o pravnom statusu Kaspijskog mora između pet država čime su postignute dvije važne komponente: 1. svih pet država mogu koristiti infrastrukturu Kaspijskog jezera u bilo kojem trenutku i 2. ako se bilo što dogodi, jedna država će pomoći drugoj.

- ❖ U energetskej politici postoji snažna koordinacija Rusije s Kinom, Indijom, Japanom i Saudijskom Arabijom. Kontinent Azije, prema ruskom gledištu, logičan je partner Europe i Europske unije, a Rusija se pritom smatra prirodnim partnerom EU-a. Strategija Rusije prema Bruxellesu može se sažeti kao želja za „obnavljanjem strateških odnosa s EU-om“. Primjetni su pozitivni pomaci u energetskej dijalogu EU-Rusija: jačanje suradnje, odnosno povećanje uvoza plina te rješavanje spora o trećem energetskej paketu. Izazovi su: projekt Sjeverni tok 2 te problem tranzita plina kroz Ukrajinu.
- ❖ Trenutno Rusija snabdijeva 53% potražnje za plinom u EU. Rusija pozitivno gleda na potrebu diversifikacije opskrbom zemalja EU-a, no protivi se nelojalnoj konkurenciji. Rusija, naime, smatra da su Sjedinjene Američke Države (SAD) kao partneri EU - problem za EU i velika šteta za EU, namećući joj kupnju skupljih energenata dok istovremeno same Sjedinjene Države kupuju jeftiniji, ruski plin. Prema nekim projekcijama, u srednjoročnoj perspektivi EU neće osjećati manjak energije zbog prilika koje pružaju kombinirani mediteranski izvori – sjeverne Afrike i Izraela. U tom smislu, „ovisnost“ o ruskom plinu svakako će biti manja, a uvozni pravci diverzificirani.
- ❖ Azerbajdžan smatra diversifikaciju isporuke plina izrazito važnom za energetske sigurnost svih zemalja. Azerbajdžan je zainteresiran za diversifikaciju isporuke njihova plina, prvenstveno kroz aktivnosti tvrtke SOCAR. Južni koridor promijenit će energetske mapu sadašnje regije spajanjem dobavljača kaspijskog plina, po prvi puta u povijesti, na europsko tržište. Azerbajdžan je bogat rezervama plina i predstavlja potencijalni izvor za buduću ekspanziju na Balkanu te na južne i središnje regije Europe. Moderna infrastruktura Južnog koridora omogućava daljnje širenje projekta.
- ❖ Važnost sigurne opskrbe potrošača energijom stvorio je identičan prioritet europske i hrvatske energetske sigurnosti: diversifikaciju izvora energije s modernom energetskej infrastrukturuom. Jedan od najvažnijih projekata pritom je izgradnja Jonsko-jadranskog plinovoda (IAP), kao kraka Trans-jadranskog plinovoda (TAP) – dijela Južnog koridora, koji

će doprinijeti energetsom spajanju Europe i Azije te diversifikaciji opskrbe energijom u srednjoj i jugoistočnoj Europi.

- ❖ Danas je Azerbejdžan ključni igrač projekta Južni koridor kao jednog od najvećih projekta energetske infrastrukture u svijetu. Isto potvrđuje duh istinske suradnje između država članica EU-a, kao i potencijalnih članica EU-a koji uključuje sedam vlada i jedanaest tvrtki. Službeno otvaranje Južnog koridora obilježeno je 29. 05. 2018. u Bakuu. Ukupni napredak projekta je sljedeći: a) Prvi cjevovod ispod “Shah Deniza 2” realiziran je 99%; b) cjevovod Južni Caucasus (priklučen na prvi cjevovod) realiziran je 100%; c) projekt TANAP realiziran je više od 95%; d) projekt TAP-a realiziran je 76%. Završna faza projekta TAP-a trebala bi biti realizirana u studenom ove godine, dok će se testna faza provoditi kroz 2019. godinu te bi 2020. godine projekt trebao biti u komercijalnoj uporabi.
- ❖ Projekt IAP predstavlja regionalnu integraciju energije. Poslana je poruka Azerbejdžana Hrvatskoj i Crnoj Gori za hitnim pismima potpore EK i Energetskoj zajednici za realizacijom projekta IAP-a. Utvrđena je prilika RH za otvaranje poslova hrvatskim tvrtkama na trasi Južnog koridora zbog dugogodišnjeg znanja i kompetencija. Preporuka za Hrvatsku jest pregovaranje o suradnji hrvatskih tvrtki na projektu i komercijalnoj uporabi Južnog koridora.
- ❖ Azerbajdžan i Hrvatska 2013. su potpisali Deklaraciju o suradnji, a nedavno su potpisana i dva dokumenta – o kulturnoj i o poljoprivrednoj suradnji dviju zemalja. Azerbajdžan je zainteresiran i za slične ugovore o suradnji na području energetike, turizma i drugih sektora. Hrvatska, sa svojim geostrateškim položajem i dobrosusjedskim odnosima igra ključnu ulogu, ne samo kao energetska tržište za Azerbajdžan, već i kao ključna zemlja tranzita za europsko tržište. Postojeći i potencijalni cjevovodi plina sa susjednim zemljama mogu omogućiti Azerbejdžanu veću potražnju za količinama plina i time otvoriti potencijalne scenarije širenja geografije Južnog koridora. Razvoj regionalne energetske arhitekture u budućnosti ovisit će o razvoju pouzdane mreže interkonektora. Azerbajdžan smatra jednako važnim projektima Jonsko-jadranski plinovod, interkonektore Grčka-Bugarska i Turska-Bugarska u smislu širenja i promocije Jadranskog koridora.
- ❖ Što se tiče odnosa prema Hrvatskoj, Rusija nema političkih ambicija, ali je naglašeno da je Rusija stoljećima prisutna na Balkanu i da će na Balkanu i ostati, prvenstveno u smislu

ekonomskog i kulturnog utjecaja. Gospodarska suradnja Hrvatske i Ruske Federacije je u opadanju, prvenstveno zbog sankcija koje je Europska unija uvela Rusiji. Hrvatske tvrtke, kao što su Croscos i Geofizika, zbog posjedovanja snage i potencijala već realiziranih plinskih te naftnih projekata na području Euroazije – mogu biti most suradnje Hrvatske i zemalja Euroazije.

- ❖ Energetska politika Republike Hrvatske usklađena je s ciljevima EU-a. Svojim geostrateškim položajem Hrvatska bi se mogla u bliskoj budućnosti pozicionirati kao jedna od ključnih tranzitnih zemalja u opskrbi energijom plina. Hrvatska može postati tranzitna zemlja samo ako prihvati prirodni plin i LNG kao tržišnu, a ne političku kategoriju. Hrvatska se treba rukovoditi isključivo poslovnim motivima i pragmatično iskoristiti sve mogućnosti koje joj se nude. Rusija smatra da administrativna odluka Hrvatske o gradnji LNG terminala i nabavki skupljeg plina nije logična jer je ruski plin jeftiniji.
- ❖ Hrvatska će tražiti investitore i partnere za istraživanje i eksploataciju blokova u Panonskom bazenu, gdje Hrvatska, uz Dinaride, ima velik potencijal da poveća udio samostalnog namirivanja domaćih energetske potrebe. Potencijal predstavlja i geotermalna energija.
- ❖ U Hrvatskoj postoji veliki potencijal iskorištavanja solarne energije, gdje tvrtke poput Solvisa i Končara posjeduju znanje i kompetencije za razvoj RH u smislu proizvodnje iz obnovljivih izvora.

Organizacijski odbor 2. Međunarodnog energetskeg foruma EU-Euroazija

Zagreb, 24. listopada 2018.

Autori: Dobrinka Rojnić i Milan Koštro

Priredili: Panda komunikacije → pandakom.hr